

Úvodem

Již déle než rok se potýkáme se situací v našich životech výjimečnou a neobvyklou. Dlouhotrvající protiepidemická opatření kladou na každého z nás značné nároky, způsobují existenční i sociální problémy. Někteří lidé mají potíže se těmto složitým podmínkám života s mnoha omezeními přizpůsobit a zvládat je.

S postupující pandemií se vytrácí vize budoucnosti, jsou nahrazovány utilitarismem zploštěného vnímání, když kvalita života konkrétního jedince se ztrácí v neosobních číslech. Projevuje se postupné narušování sociálních vztahů a vazeb a zdá se, že s rozpadem sítě těchto sociálních vztahů se vytratily některé dimenze obyčejného lidského života. Funkční vztahy se posílily, nestabilní se postupně rozpadají nebo se již rozpadly. To vše poskytuje prostor pro degradaci myšlenkového bohatství a diversity myšlení, která je vytěšňována neupřímností, konflikty, přístupem prostým empatie.

Dochází k selhávání managementu na různých úrovních řízení. V době krize se odhaluje skutečná motivace a touha jedince prosadit se, když se uchyluje k direktivním komunikačním aktům, které postrádají takt, nedomyšlí důsledky či souvislosti svých rozhodnutí. V iluzi vlastní nedotknutelnosti a nepostradatelnosti svým chováním porušuje důvěru a společenský konsenzus, neví si rady při řešení krize a uchyluje se k bezradnému těkání. Projevem této bezradnosti je pak bezcitnost, verbální agrese a rázná pseudorozhodnost.

Na řízení a komunikaci v době krize se kladou vysoké požadavky, vyžaduje představivost, schopnost nahlédnout do budoucnosti, velkorysost a především odvahu a osobní statečnost. Emočně plochý přístup prostý emocí je projevem zbabělosti. Chybné vedení je spojeno s vyvoláváním nepřiměřených obav či strachu a představa, že takovýto vedoucí se bude těšit z podpory svých podřízených, je mylná.

Také ve školách všech stupňů se markantně projevuje dopad protipandemických opatření. I když je digitalizace a využívání ICT při výuce požadavkem dnešní doby, je zřejmé, že jako převažující způsob výuky jej nelze akceptovat. V důsledku dlouhodobého omezení kontaktní výuky ve školách a její redukce na online režim se učitelé i žáci a studenti potýkají s dosud nepoznanými problémy. Z hlediska pedagogického je pak dlouhodobě neúnosné, aby se zvláště žáci základních škol učili pouze v domácím

prostředí. Pro mnohé učitele, kteří prezenčně vyučují většinu svého profesního života, je způsob online výuky depresivní a považují jej za neefektivní.

Osobní kontakt učitele a žáka je pro výuku nezbytný a komunikace před monitorem počítače se mu nemůže vyrovnat. Více než dříve se projevila nezbytnost mít ve školách dobře připravené učitele, flexibilní, samostatné, vynalézavé a psychicky vyrovnané. Na základě našich poznatků z praxe si tróufáme tvrdit, že takoví učitelé z velké většiny v našich školách působí.

Pandemie je poučná v mnoha směrech. Hlavním požadavkem se, kromě obnovy společnosti, stává požadavek na změnu kvality ve výchově a vzdělávání. Vystala potřeba formulovat ústřední myšlenky pro obnovu, pro budoucnost, tedy pro vizi návratu společnosti do bezpečného života. Na tomto základě je třeba také nově definovat cíle edukace zaměřené na zvládání neobvyklých situací, schopnost přizpůsobit se a na budování resilience od útlého věku, stejně jako na dovednost rozlišit autoritu od autoritářství. Naučili jsme se vážit si sociálních vztahů a vnímat je jejich hodnotu, ocenili jsme schopnost přizpůsobit se situaci a adaptovat se na změnu.

V novém ročníku našeho časopisu bychom tedy chtěli otevřít diskusi, která by se zaměřila na reflexi současné situace a na důsledky, které z této reflexe vyplývají pro budoucnost edukace a pedagogického výzkumu nejen v České republice, ale také v mezinárodním měřítku.

Redakce